

ludens: non enim, cum de regno Salomonis, & cæterorum Regum ei succedentium, agitur, separandi à Christo ipsi sunt, neque Christus ab ipsis; per Christum illi gubernabant, & Christus per illos. Verissimè itaque Incarnata Sapiencia apud Salomonem ipsum satis hac de re edoctum, Proverb. 8. 15. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Hebraicè, in me Reges regnabunt, &c. Ubi Salomoni Vjennensis in mystica expositione: Per me Reges regnant, aut Christus Dei virtus, & Dei sapientia.

Prov. 8. 15.

Salon.

Universi Hebraeorum Reges prævia Christi imagines, in quibus ipse regnabat.

Ruper.

Carthuf.

1392 Hinc dixeris, universos Hebraici populi Reges, quotquot illi fuere, imagines quasdam fuisse summi Regis nostri Jesu; quas si bono in lumine colles, regnantem in singulis Dominum Regem nostrum faciliè animadvertas. Audi Rupertum illas Regis Jesu imagines regias bono in lumine collocantem lib. 1. in 1. Regum, capite suo 1. Post ampla virentis, ac florentissime ætatis tertia spectacula, quarta tandem Mundi splendida nos excipit ætas. Ejus pulchritudo lucida, mentis nostræ oculos quasi à terra in cælum levat, ut post actualia legis instituta, Regum facta fortia & cælestia contemplerur. Nam pulchra quidem terræ plantaria, quæ tertio die plantata, vel produci iussa sunt; sed pulchriora cæli luminaria, quæ quarto die facta, veb in firmamento posita sunt. Sic nimirum pulchra quidem, & bona sanctæ legis opera, quæ tertia mundi ætate in figuram futurorum præcepta sunt, sed pulchriora Regum coronatorum facta, quæ in typum regni Dei, in testimonium magni, ac veri Regis Christi resplendent. Acute satis quartam mundi ætatem Reges Hebræorum amplectentem cum quarto creationis die componit, in quo omnia cæli luminaria, prælustres mundi faces, condita sunt, ut omnia illuminarent, alternante fulgore, omniaque regerent inferiora. Ad hanc lucem regias Regum Hebræorum imagines contemplatus, Christum Regem Regum quasi ad vivum expressum, in illis, & per illos gubernantem sapiens, ac pius Abbas sapienter, ac piè agnoscit. Puso à buena luz la imagen, y reconozca en ella à Christo. Ruperto adjuuge Doctores alios similiter sentientes, relatoque à nostro Mendoza Tom. 1. in libros Regum Annotat. 3. proœmiali, Sect. 3. Carthusianum signatum, qui in Proœmio ad lib. Reg. rectè arbitrat, eos libros non tam agere de Regibus Israel, quam de Deo Salvatore, per Reges Israel populum Israeliticum gubernante. Sic incarnata Sapiencia præludebat futurum in orthodoxa sua Ecclesia regnum, & gubernandi gloriam in perpetuum duraturam.

TEXTUS ILLUSTRATIO

De Maria Deipara.

SECTIO XII.

Qua ratione Beata Virgo, & in Mosaico Tabernaculo, & in Templo Salomonico coram Deo ministraverit, & regnaverit; & nunc in Ecclesia Christiana ministrat, & regnet.

1393 Ab æterno Virginem Matrem ordinatam; ab initio, & ante sæcula creatam

fuisse, ipsamet Prov. 8. 23. & Eccl. 24. 14. restatur luculenter. Neque aliud sibi voluisse putandum est, quam in decretis, ac præfinitionibus divinis ante omnes alios præmissam, præfinitam, & præconciliatam esse: quæ est & Patrum, & Theologorum usitata loquendi, & explicandi formula; de qua noster Salazarius eruditè ex suo more multa, ad id Prov. caput, & de Conceptione c. 2. & 3. Subdit deinde Virgo ipsa eodem capite v. 30. loquens de prima rerum omnium conditione, & futurarum dispositione: Cum eo eram cum cuncta componens, LXX. vertunt: Eram penes ipsum disponens, aut dispensans ad instar œconomi. Hebraicè est aman à radice aman, quod significat educare, & nutrire, vel disponere œconomi instar: unde vox amen, œconomus, curator, dispensator, ad quem spectant ea, quæ ad victum & vestitum familiæ Domini sui necessaria sunt, dispensare, distribuere: quò referas eorum translationem: Ego eram in latere ejus quasi nutritia. Quasi Deus, exinceps Virgini Matri, tanquam nutritici alicui, curatori, familiæ œconomo, ac fideli servo res omnes alendas, curandas, dispensandas, disponendas commiserit. Consonat Psalmus Pf. 44. 10. canens Deiparæ magnalia: Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate. Astitit, dixit de præterito, ut significet, jam vide, & multis retro sæculis, prope Deum in latere vel ad latus Dei, proximè apud illum astitisse; certè paratissimam ad ministrandum, ut demonstrat verbum astitit, pro quo LXX. Græco παραστῆναι, usi sunt, & propriè redditur astitit ad ministrandum paratissima. Quod Rufinus Presbyter pervidit scribens: Astitit parata servire. Hanc verbi παραστῆναι significationem multis possumus exemplis comprobare. Mitto humaniora, quæ vide apud Budæum in Comment. linguæ Græcæ, sacra designo, in quibus pro Davidico verbo iasab, Græcum παραστῆναι, legitur. Job 1. 6. Proverb. 22. 29. Zachar. 6. 5. Genes. 40. 4. Deut. 18. 5. & c. 21. 5. & 3. Reg. 10. 8. & Dan. 7. 10. & significat assistere tanquam ministrum paratum ad obediendum, vel ministrare. Astitisse igitur vel ab initio sæculorum à dextris Christi Deiparam Mariam, nimirum nobilem ancillam Domini, ad ministrandum paratissimam, Psaltes meritò canit. Ut subinde deducas, quo jure ipsa de se dicat: Ab initio & ante secula creata sum, & usque ad futurum sæculum non desinam; & in habitatione sancta coram ipso ministravi. Porro ostendit, se & in Tabernaculo Moysis, Temploque Salomonis, & in Ecclesia Christiana ministrasse; quatenus videlicet Deus per illam, & propter illam, in Christi Genitricem ab æterno electam, & ex illo Hebræorum populo nascituram, omnia disponebat, dispensabat, ordinabat.

1394 Hinc spectasse reor illa ejusdem Salomonis verba Prov. 31. 10. Mulierem fortem quis inveniet? Procul, & de ultimis finibus & Ecclesia curam, educationem, & administrationem suscipiat. Vox enim chel, sive chail, exercitum significat, fortitudinem, robur, virtutem, substantias, divitias, opes. Unde veritas: Mulierem opum, divitiarum, exercitus, fortitudinis, roboris; vel etiam, ut alii vertunt, industriam, quis inveniat? Eadem vox Chail, significat etiam agrum, ut patet

Prov. 8. 30.

Vel à Mundi initio, Maria commissæ res omnes alenda, curanda, disponenda, nutritici, curatoris, œconomi, fideli servo.

Pf. 44. 10.

Paratissima semper ad ministrandum usi Regina.

361

patet ex 3. Reg. 21. 23. Mulierem agri quærit, quæ nimirum familiæ curandæ, & excolendæ tanquam agro alicui se viriliter mancipet. Et forsitan hac de causâ subtextitur v. 16. Consideravit agrum, & emit eum: & de fructu manuum suarum plantavit vineam. Ast, quæ hæc Mulier? Quanam industria hujus Mulieris familia? Quis coemptus ager, cujus tanta Mulieri cura? Obvia est apud Patres interpretatio, qui sollicitam hanc Mulierem Deiparam esse volunt, & quasi à summo cælo descendentem. Ipsius familiam, tum Hebræorum populum, tum etiam Ecclesiam Christianam ex Hebræis & Gentibus coalescentem, esse putaverim. Utriusque Ecclesiæ curam, educationem, & administrationem sollicita & industria Virgo suscepit. Utrumque populum tam Hebraicum, quam Gentilitium agrum appellat; quem ipsa consideravit ex negligentia incultum, & sterilem. Quapropter nihil ei antiquius fuit, quam agrum illum coemere, & propriis manuum suarum operibus, meritis nempe à Deo prædefinitis & provisitis, feracillimam in eo vineam plantare, & excolere usque ad incredibilem fructuum ubertatem. Quid certius, quam & Synagogam, & Catholicam Ecclesiam vineam nominari? Itai. 5. 1. Pf. 79. 9. Matt. 21. 33. Nonne per Mariam Deiparam Israelitica gens ex Ægypto educta, & in terram promissam deducta & plantata, ut peculiaris Dei populus? Jam id supra ostendimus. Nonne per Virginem toto terrarum orbis fundata sunt Ecclesiæ? ut S. Cyrillus Alexand. aiebat tom. 6. Concilii Ephesini c. 6. Ecce quomodo Dei Mater & in Synagoga, & in Ecclesia assiduum studium, & perpetuum impenderit ministerium pro plantanda, pro excolenda vinea.

S. Cyrill. Alex.

Cant. 1. 6.

Ruper.

Custas utriusque vineæ fuerunt, inquam, id est, ut ego ponerer, effecerunt (Judæi) per incredulitatem suam. Non enim ego prior illos, sed ipsi priores me repulerunt, & custodia mea sese indignos judicaverunt. Igitur iusto iudicio tales matris meæ filios reliqui, & vineam meam non custodivi, gentem meam non adjuvi, non defendi, quin venirent, locumque, & gentem tollerent Romani. Pro una vinea, quæ debuit esse mea, utpote gens mea, sanguis meus, & caro mea, multas vineas acquisivi, multas Ecclesias in gentibus dilatavi, quæ omnes custodiam meam habent, & habere desiderant, de meritis meis præsumentes, de intercessionibus meis confidentes, & pro hujusmodi custodia clamantes ad me jugiter. Quid luculentius? Vineam suam appellat Deipara Israelidem gentem, veterem Synagogam, cujus ipsi à Deo demandata cura est, pro qua plantanda, & excolenda, indefessum posuit laborem, & sedulum ministerium. Eâ derelictâ vineâ ob imponentis ejus cor, & summam perfidiam, indulgentissima Virgo in Gentilissimi agris incultis, & sterilibus vineas plantavit, & excoluit, & adhuc perpetuò plantat, & excolit studio, tanquam sedulus agricola & vinearum vigilantissimus custos. Verè itaque Maria Mulier strenua, sollicita, industria; verè agri Mulier.

1396 Michæas 6. 4. inter maxima beneficia, P. Ildeph. de Flores in Eccles.

quæ Deus olim in Israeliticum populum largè contulerat, connumerat quòd duces ei præposuerit in difficili per desertum via non tantum Moysen, & Aaronem, sed & illorum sororem Mariam. Eduxi te de terra Ægypti, & de domo servientium liberavi te: & misi ante faciem tuam Moysen, & Aaron, & Mariam. Cæterum, quod tantum beneficium fuit (ad dubitant expositores) datam esse cum fratribus Mariam, de qua nihil grande in tractu illo difficili audimus, quam fuisse tympantem, cum in mari rubro demersus est Pharaon, & præfuisse in puellari choro cæteras psaltrias, cecinisseque illud Exo. 15. Cantemus Domino, &c. Convenit inter expositores tam Hebræos, quam nostros, à Maria in toto illo progressu populum quotidianis oppugnatum incommodis varia habuisse & laboris levamenta, & vitæ subsidia: nam ab illa docebantur, præsertim femina, quibus præerat, uti Moyses viris. idèvo Prophetiisa appellatur Exo. 15. 20. id est, divino afflata spiritu ad rerum cogitationem, & administrationem. Et Hebræi putant, datam aquam jugiter manantem de petra, & quocumque pergerent consequentem Hebræorum castra propter Mariam, quia quo tempore decessit Maria, aquam repente defecisse arbitrantur.

Michæ 6. 4. Duces populi Hebraici Moyses, & Aaron, & Maria eius soror, ibi ministrans.

Maria illa Deipara typus ipsi ministrans.

S. Hieron.

S. Chrysol.

Petra sicuti populo aquam ministrans, Maria typus B. Andreæ.

Guarriç.

Manna Hebraicè datum Deipara figura. S. Ambro.

Columna etiam.

1397 Certè, sicut Moyses & Aaron expressi fuerunt Christi indices, & typi, ut Patres communiter observant; ita & eorum soror Maria gradienti per desertum populo ministrans, Matrem Virginem Mariam adumbravit. Hæc porro Maria Deipara jam tunc in altera illa typicè ministrabat, præibat, ducebat, docebat. Docuit hoc S. Hieron. qui premens relata Michæas verba, à Deo Mariam Christi Genitricem missam fuisse, scribit: Et misit Mariam S. Chrysol. vaticinium Prophetarum. Sed & Chrysologus præclare ser. 146. Maria Mater vocatur, & quando non Maria Mater? Congregationes aquarum appellavit maria. Nonne hæc exeuntem populum de Ægypto concepit uno utero, ut emergeret cælestis in novam creaturam renata progenies? Et ut semper Maria humana prævia sit salutis, populum quem unda genitrix emisit in lucem; ipsa jure præcessit in Cantico. Quid præclarius? Rursus, petram illam sicuti populo aquam jugiter ministrantem, & Hebræos consequentem, Deiparam Mariam fuisse, arbitrat B. Andreas Ordinis Eremit. in opere manuscripto de excellenti Virginis dignitate, relatus à Novarino lib. 4. sacrorum Electorum nu. 88. Tu Petra, quæ sudit aquas in solitudine. Quod etiam videtur sentire Guarriçus Abbas ser. 2. de Annunc. Si ergo Petra Christus, ut ait Apostolus (de Petra illa miraculosa loquens) non degenerat à Matre filius, quando & ipsa Petra nomine censetur. Nec solum copiosus atque uberes latices sitientibus, sed esurientibus exquisitas epulas ministrabat deservientes uniuscujusque voluntati, cujusmodi Manna extitit: hæc enim appellatione Deiparam honorat S. Maximus Hom. in Ramis Palmarum, & S. Ambros. Serm. 3. in Pf. 21. paulò post initium. Potius (inquit Ambrosius) ipsam Mariam Manna dixerim, quia est subtilis, & splendida, suavis, & virgo, quæ velut calvus veniens cunctis Ecclesiarum populis cibum dulcioris melle defluxit. Columna item nubes & ignis peregrinantibus Hebræis Maria extitit, umbram & lucis copiam illis subministrans, de quo latè diximus supra ad illud, & thronus meus in columna ignis, & ad sedulum ministerium, quod in ortho-

H h

rhodo-